

DAGSORDEN Opplæringsutvalget d. 28-01-2025

Møtedato Tirsdag d. 28. januar 2025 kl. 11:30

Møtested Fylkesutvalgssalen, Ankerkvartalet, Haakon VIIIs gate 9, Stavanger

Indholdsfortegnelse

Møtedokumenter.....	3
RS 1/2025 Undervisningsutstyr i videregående opplæring - forvaltningsrevisjonsrapport.....	4
RS 2/2025 Høring - forslag til endringer i markedsføringsloven - barns forbrukervern i digitale medier.....	5
SP 1/2025 Spørsmål fra Svein Abrahamsen, V ang. kunstig intelligens (KI).....	6
PS 1/2025 Godkjenning av protokoll fra møte i opplæringsutvalget 11.11.2024.....	8
PS 2/2025 Godkjenning av protokoll fra møte i opplæringsutvalget 12.11.2024.....	9
PS 3/2025 Organisering av skolevalget 2025.....	10
PS 4/2025 Ukrainsk vennskapsprosjekt.....	18
PS 5/2025 Svar på høring NOU 2024: 20 Det digitale livet - Balansert oppvekst i skjermens tid.....	26
PS 6/2025 Innbyggermedvirkning for personer med innvandrerbakgrunn.....	41

Møteinnkalling

Utvalg: Opplæringsutvalget
Møtested: Fylkeshuset, fylkesutvalgssalen, Ankerkvartalet
Dato: 28.01.2025
Tidspunkt: 11:30 -16:00

Eventuelt forfall må meldes snarest.

Vararepresentantene møter etter nærmere beskjed.

Forfall meldes til torunn.hoyland@rogfk.no

Dersom det er aktuelt med habilitetsvurdering må man melde fra om dette tidlig, slik at det blir tid til å innhente en juridisk vurdering.

Anne Kristin Bruns
utvalgsleder

Torunn Høyland
utvalgssekretær

Referatsak

Arkivreferanse: 2024/104595-1

Saksbehandler: Eivind Kolnes

Avdeling: Politisk sekretariat

Undervisningsutstyr i videregående opplæring - forvaltningsrevisjonsrapport

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Yrkesopplæringsnemnda
1/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget

Saken gjelder

Fylkestinget vedtok på sitt møte 10.-11. desember at forvaltningsrevisjonsrapporten «Undervisningsutstyr i videregående opplæring» skal oversendes til yrkesopplæringsnemnda og opplæringsutvalget til orientering.

Se vedlegg.

Referatsak

Arkivreferanse: 2024/103908-3

Saksbehandler: Torunn Høyland

Avdeling: Politisk sekretariat

Høring - forslag til endringer i markedsføringsloven - barns forbrukervern i digitale medier

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
2/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget

Vedlegg:

- 1 Høring Forslag til endringer i markedsføringsloven - Barns forbrukervern i digitale medier - Saksframlegg og vedtak gjort i FU 21.01.25

Saken gjelder

Fylkesutvalget vedtok på sitt møte 21. januar 2025 at «*Høring – forslag til endringer i markedsføringsloven – barns forbrukervern i digitale medier*» skal videresendes til opplæringsutvalget som referatsak.

Se vedlegg.

Spørsmål

Arkivreferanse: 2024/104294-1

Saksbehandler: Torunn Høyland

Avdeling: Politisk sekretariat

Spørsmål fra Svein Abrahamsen, V ang. kunstig intelligens (KI)

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
1/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget

Spørsmål fra folkevalgt

1. Har fylkeskommunen som skoleeier gitt eller planer om å gi retningslinjer for bruk av kunstig intelligens i vurderingssituasjoner for å sikre lik praksis mellom de videregående skolene?
2. Har fylkeskommunen planer om å anskaffe verktøy, slik universiteter og høyskoler har, som kan gi skolene mulighet til å forhindre bruk av kunstig intelligens i vurderingssituasjoner?

Bakgrunn for spørsmålet

Kunstig intelligens (KI) gir både muligheter og utfordringer i den videregående skolen og påvirker måten skolene driver opplæring og vurdering på.

Nettstedet Utdanningsnytt publiserte i februar 2024 resultatene fra en undersøkelse hvor Opinion har spurt lærere i videregående skoler om bruk av kunstig intelligens. Denne undersøkelsen viser at de fleste lærerne etterlyser felles retningslinjer for bruk av KI i skolen slik at vurderingen av elevene blir mest mulig rettferdig. Mange lærere har opplevd juks ved hjelp av KI-verktøy og nesten halvparten har endret sin vurderingspraksis som følge av dette.

I en nettsak i Haugesunds avis 8. desember 2024 blir enkeltlærere ved videregående skoler i Rogaland spurt om sine erfaringer så langt med bruk av kunstig intelligens. Disse lærerne sitt inntrykk er at de fleste elevene ikke jukser. Dette forebygger lærerne gjennom dialog med elevene og ved å sikre vurderingssituasjonene, for eksempel ved bruk av penn og papir i stedet for digitale verktøy. Samtidig ser lærerne på det som problematisk at det er ulikt fra skole til skole i hvilken grad elevene har lov til å bruke KI-verktøy i vurderingssituasjoner.

Utdanningsdirektoratet peker i sine råd om KI i skolen at det i noen tilfeller kan være aktuelt å begrense elevenes tilgang til KI-verktøy i lys av hvilke ferdigheter eller hvilken kompetanse eleven skal utvikle eller vise. I nettsaken i Haugesunds Avis 8. desember 2024 etterlyser lærerne et verktøy som kan låse elevenes skjermer i vurderings-situasjoner. Dette vil gi elevene mulighet til å bruke velkjente digitale verktøy i vurderingssituasjoner i stedet for penn og papir. Elevene vil samtidig ikke ha tilgang til KI-verktøy når de ikke skal ha det.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/97611-1

Saksbehandler: Torunn Høyland

Avdeling: Politisk sekretariat

Godkjenning av protokoll fra møte i opplæringsutvalget 11.11.2024

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
1/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget

Vedlegg:

1	OU protokoll 11.11.24
---	-----------------------

Innstilling

Protokoll fra møte i opplæringsutvalget 11.11.2024 godkjennes.

Anne Kristin Bruns

leder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/97612-1

Saksbehandler: Ikke fordelt til saksbehandler

Avdeling: Ufordelt/sendt tilbake til arkiv

Godkjenning av protokoll fra møte i opplæringsutvalget 12.11.2024

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
2/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget

Vedlegg:

1	OU protokoll 12.11.2024
---	-------------------------

Innstilling

Protokoll fra møte i opplæringsutvalget den 12.11.2024 godkjennes.

Anne Kristin Bruns

leder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/101838-1

Saksbehandler: Hilde Blesvik

Avdeling: Seksjon opplæring i skole OPS

Organisering av skolevalget 2025

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
8/2025	24.01.2025	Ungdommens fylkesråd
4/2025	27.01.2025	Fylkesrådet for personer med funksjonsnedsettelse
3/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget

Sammendrag

De videregående skolene i Rogaland gjennomførte høsten 2023 skolevalg i forbindelse med kommune – og fylkestingsvalget etter retningslinjer vedtatt i opplæringsutvalget. Rogaland fylkeskommune, seksjon opplæring i skole, bidrar i forberedelsen og gjennomføringen. En evaluering av skolevalget 2023 ble levert opplæringsutvalget høsten 2023.

Utvalget ba administrasjonen om å se på organiseringen av skolevalget med spesielt søkelys på ungdomsmedvirkning i planleggingen. Det ble også bedt om at fylkesdirektøren hentet inn informasjon om hvordan skolevalget gjennomføres i andre fylker, spesielt Agder og Oslo.

Fylkesdirektøren presenterer i denne saken planer for skolevalget 2025 med spesielt søkelys på disse elementene.

Fylkesdirektørens innstilling

Saken tas til orientering.

Rogaland fylkeskommune viderefører de etablerte retningslinjene for gjennomføring av valget. Skolevalget 2025 planlegges og gjennomføres som beskrevet i saken i tett dialog med ungdomspartiene og skolene.

Eiliv Fougner Janssen

direktør for opplæring

Linda Gilje

avdelingssjef

Bakgrunn for saken

Opplæringsutvalget vedtok i 2016, sak 15/18293, at opplæringsavdelingen har ansvar for forberedelser og gjennomføring av skolevalget med følgende oppgaver:

- Invitere ungdomspartiene til et forberedende møte innen utgangen av april.
- Legge frem forslag til organisering av skoledebattene.
- Sikre for at nødvendig informasjon blir sendt til skolene.
- Sikre at skolene er i kontakt med Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (SIKT) som er ansvarlig for resultatregistreringen (tidligere NSD).
- Innhente tilbakemelding fra ungdomspartiene og skolene om gjennomføringen.

Opplæringsutvalget vedtok videre i 2017, sak 036/17, nærmere retningslinjer for gjennomføringen av debattene og valgtorgene.

- Ungdomspartiene får politisk fravær for deltakelse i debattene og kan melde fraværet senest en virkedag før.
- Det politiske fraværet kan bekreftes av fylkesleder/sekretær.
- Seksjon opplæring i skole inviterer til debattlederkurs i forkant. Debattleder skal ikke være en elev.

I sak PS51/2023 ser opplæringsutvalget behovet for at den videre organiseringen av skolevalgkampen skjer i tettere samarbeid med Ungdommenes fylkesråd og ungdomspartiene i Rogaland. Det ønskes også innsyn i organiseringen av skolevalgkampen i andre fylker som f.eks. Agder og Oslo for å innhente kunnskap og erfaringer.

Problemstilling

Fylkesdirektøren presenterer her sine planer for gjennomføringen av skolevalget knyttet til stortingsvalget 2025 i Rogaland fylkeskommune. I planleggingen har fylkesdirektøren hentet inn innspill fra Ungdommens fylkesråd, fra fylkeslaget i Elevorganisasjonen og flere fylkeskommuner.

Saksopplysninger

Fylkesdirektøren ser demokratiopplæringen som en viktig del av opplæringsløpet og ser verdien i at ungdom får å øve på å tenke kritisk og tåle meningsbrytninger.

I læreplanverkets overordnet del under tverrfaglige tema er dette formulert:

«Opplæringen skal gi elevene kunnskaper og ferdigheter til å møte utfordringer i tråd med demokratiske prinsipper. De skal forstå dilemmaer som ligger i å anerkjenne både flertallets rett og mindretallets rettigheter. De skal øve opp evnen til å tenke kritisk, lære seg å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet. Gjennom arbeidet med temaet skal elevene lære hvorfor demokratiet ikke kan tas for gitt, og at det må utvikles og vedlikeholdes.»

I rammeverket for de videregående skolene i Rogaland heter det:

«Elevene i de videregående skolene deltar ved skolevalg i forkant av de ordinære valg. Skolevalget skal gi elevene en unik mulighet for å oppleve hva det vil si å være en aktiv medborger i et demokrati.

Skolevalget vil inngå i det tverrfaglig tema i «Demokrati og medborgerskap». Deltakelse i skolevalget skal sikre en opplæring i tråd med den nye læreplanen samtidig som det vil gi elevene en mulighet for å bidra aktivt til viktig kunnskap om ungdommens holdninger til en rekke dagsaktuelle temaer. Skolevalgene arrangeres av SIKT, Kunnskapssektorenes tjenesteleverandør.

En viktig del av skolevalgene er de skoledebatter som arrangeres i forkant på den enkelte skoler.»

På oppfordring fra de folkevalgte har fylkesdirektøren vært i dialog med Ungdommens fylkesråd og Elevorganisasjonen i forberedelser til planlegging av skolevalget 2025. Fylkesdirektøren har også hentet inn informasjon om organisering i andre fylker slik det ble etterspurt i behandlingen i sak PS51/2023. Innspill fra disse vil presenteres og legges til grunn for det videre arbeidet med skolevalget i 2025 i samarbeide med ungdomspartiene og skolene.

Ungdommens fylkesråd

Fylkesdirektøren har møtt Ungdommens fylkesråd (heretter UFR) og fått innspill til den kommende prosessen knyttet til skolevalget høsten 2025. I møte med UFR kommer det tydelig fram at medlemmene er engasjert i å øke engasjementet for demokrati og medborgerskap i skolen.

UFR ønsker at skolene bruker mer tid på skolevalget og at lærerne prioriterer dette i forkant av valgdagen. På den måten tenker de at flere kan lære mer om hvorfor demokrati er viktig og hvordan det er bygd opp. De uttaler at det er viktig at skolen har søkelys på demokrati og elevmedvirkning i skolens egne prosesser for på den måten gi elevene erfaringer. Det er et uttalt mål at elevene skal ha lyst til å delta i valg og ikke bare møte opp fordi skolene har lagt dette inn i timeplanen.

Fylkesdirektøren har også fått innspill knyttet til gjennomføringen av skoledebattene. UFR mener at det kan øke engasjementet i skolene hvis det i debattene er mer fokus på saker knyttet til skole. De spiller også inn at skolene med fordel kan gjennomføre øvelser på debatt i alle klasser og konkurranser som stimulerer til engasjement.

Det kom også fram at det ville kunne heve kvaliteten på debattene hvis det var færre partier som deltok. Dette innspillet vil i tilfelle endre Rogaland fylkeskommunes bruk av retningslinjene fra Udir som sier at det i debattene anbefales å begrense antall partier. Det presiserer at de partiene som hadde mer enn en prosent oppslutning ved forrige valg skal få stille med debattanter. Fylkesdirektørens erfaring er at ungdomspartiene som oppfyller dette kravet ønsker å stille der de har folk disponible.

Fylkesdirektøren har også fått innspill om at det vil kunne øke engasjementet hvis skolene i tillegg til ungdomspolitikere kunne få besøk av profilerte, profesjonelle politikere. UFR gir også fylkesdirektøren en oppfordring om å i større grad benytte sosiale medier til å skape engasjement omkring skolevalget.

Elevorganisasjonen i Rogaland

Fylkesdirektøren fikk i desember besøke elevorganisasjonen i Rogaland sin elevforsamling (heretter EO) der skolevalget var et tema.

EO ser det som viktig å motivere elever til å delta i skolevalget og stemme fordi de senere som voksne skal være en del av vårt demokrati å delta i valg og andre

demokratiske prosesser. Det ble også lagt fram et ønske om at skolene oftere får besøk av politiske partier med stand slik at ungdom får større mulighet til å sette seg inn i hva de politiske partiene står for. EO presenterte også en ide om at skolene utvider perioden der valget er på planen.

Andre fylkeskommuner

Fylkesdirektøren erfarer at Agder fylkeskommune i prinsippet legger til grunn de samme retningslinjer som Rogaland. Når det gjelder organiseringen er det spesielt en ting som skiller dem ut fra andre fylkeskommuner. Fylkeskommunene har, slik det er beskrevet i Udir sine anbefalinger, ansvar for kontakt med ungdomspartiene i planleggingen og gjennomføringen av skoledebattene. I Agder har ungdomspartiene et etablert nettverk. På den måten kan fylkeskommunen forholde seg til koordinatoren for dette nettverket. Dette letter det administrative arbeidet med å få den kompliserte reiseplanen for skoledebattene på plass. Fylkesdirektøren vil i sin kontakt med ungdomspartiene undersøke om dette er en organiseringsform som de ser som aktuell.

Fylkesdirektøren erfarer at også Oslo benytter de retningslinjene og rådene som er publisert på Udir sine hjemmesider. Oslo har tidligere gjort det slik at ungdomspartiene har vekslet på selv å koordinere hvem som skulle møte i skoledebattene på de ulike skolene. Det har vært opp til skolene å gjennomføre debatter og valgtorg ut fra den da gitte timeplanen. Dette kan se ut som om det ligner modellen som er i bruk i Agder. Fylkeskommunen har da kun hatt en støttefunksjon for den som har hatt rollen som koordinator og fulgt opp i forhold til Udir og SIKT. De ansvarlige i Oslo formidler at dette hos dem ikke fungerte godt nok og at de derfor har satt i gang en prosess med valgadministrasjonen og håper å få hjelp derfra ved neste valg. I Rogaland har vi et etablert samarbeid med utvalgssekretariatet som er ansvarlig for valgene.

Fylkesdirektøren har blitt gjort kjent med at Trøndelag fylkeskommune i forbindelse med skolevalget 2023 hadde en nettartikkel på sin nettside som sørget for kommunikasjonen mellom fylkesadministrasjon, skolene og ungdomspartiene. Fylkesdirektøren arbeider med å utvikle et lignende verktøy i Rogaland. I administrasjonens kommunikasjon med skolene har det lenge vært benyttet et felles team på Teams. Vi er nå i en prosess der vi nå vil avklare hvordan kommunikasjonen

mellom de ulike aktørene, skolene og ungdomspartiene, kan fungerer best mulig for alle og hvilken plattform som egner seg.

Skolene som arrangører.

I læreplanens overordnede del er demokrati og medborgerskap et av de tverrfaglige temaene. Det vil si at alle fag på en eller annen måte skal reflektere dette tema gjennom året, enten i måten en arbeider på og/eller som tema knyttet til fagets kompetansemål. Skolevalget kommer tidlig i skoleåret og dette begrenser mulighetene noe. Fylkesdirektøren vil i sitt samarbeid med skolene presentere innspill fra UFR og EO. Hver enkelt videregående skole er ansvarlig for den interne planleggingen og gjennomføringen av skolevalget. Skolene gjør selv prioriteringer i hvilken grad og på hvilken måte skolens pedagogiske tilbud og timeplan skal preges av tema knyttet til demokrati og politikk utover det som ligger i læreplanen i faget samfunnskunnskap. Dette faget har alle elever en gang i opplæringsløpet. Ytterligere prioritering vil være ulikt ut ifra hvilke programfag og valgfag skolen tilbyr, for eksempel rettslære eller politikk og menneskerettigheter.

Ved forrige valg ble det satt i gang et prosjekt for å øke valgdeltakelsen blant ungdom og andre grupper i befolkningen som en ser i liten grad benytter seg av sine demokratiske rettigheter. Fylkesdirektøren engasjerte da KåKå kverulantkatedralen til å lage en ressurside til bruk i skolen om ulike temaer knyttet til valg og demokratiske rettigheter. Denne ressursiden er fremdeles tilgjengelig, og fylkesdirektøren har oppfordret skolene til å benytte den også i forberedelser til dette valget.

Ungdomspartiene sin rolle

Fylkesdirektøren vil invitere representanter for ungdomspartiene til en workshop og jobbe med forventninger til hverandre og hvordan en kan få til samarbeidet på best mulig måte. Det vil også bli invitert til felles workshop mellom ungdomspartiene og skolens ansvarlige for valget og på den måte etablere en felles forståelse av oppdraget og en felles plattform for kommunikasjon.

Fylkeskommunens oppgaver

Rogaland fylkeskommune har i hovedsak gjennomført skolevalg etter Udir sine retningslinjer, med ett unntak. I våre lokale retningslinjer er det presisert at det er ønskelig at en voksen leder debattene. Dette ble drøftet i Opplæringsutvalget i 2017 og saken ble da tatt opp på grunnlag av tidligere negative erfaringer. Det er likevel

ønskelig at skolen involverer elevrådet i planleggingen av debatten og selve gjennomføringen noe fylkesdirektøren vil vektlegge i sin dialog med skolene.

Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren har hentet innspill både fra ungdommer i UFR, EO og andre fylkeskommuner slik vedtak i sak PS51/2023 ba om. Flere av innspillene er knyttet til hvordan de videregående skolene har mulighet til å skape engasjement for og bidra til aktiv deltakelse i skolevalget. Fylkesdirektøren vil i sin videre planlegging med skolene videreformidle disse.

Konklusjon

Fylkesdirektøren konkluderer med at planleggingen av skolevalget 2025 kan fortsette etter gjeldende retningslinjer og samtidig ivareta og videreformidle innspillene fra UFR, EO og andre fylker.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/104578-1

Saksbehandler: Lone Cecilie Strand

Avdeling: Seksjon opplæring i skole OPS

Ukrainsk venns­kaps­prosjekt

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
9/2025	24.01.2025	Ungdommens fylkesråd
5/2025	27.01.2025	Fylkesrådet for personer med funksjonsnedsettelse
4/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget

Vedlegg:

1	Brev til Rogaland FK

Sammendrag

Fylkesdirektøren presenterer i denne saken muligheter for et ukrainsk venns­kaps­prosjekt mellom norske og ukrainske ungdommer og skoler. Dette blir sett i sammenheng med kommunesamarbeid mellom norske og ukrainske kommuner.

Fylkestinget har 12.12.2023 bedt om forslag til retningslinjer til en tilskuddsordning på 500 000 kr.

Fylkesdirektøren foreslår at budsjettildelingen gis til følgende tiltak:

- tilskuddsordning for videregående skoler i Rogaland som ønsker å samarbeide med kommuner som har samarbeid med en ukrainsk kommune. Dette involverer ungdom i aldersgruppen for videregående opplæring

Fylkesdirektørens innstilling

Saken tas til orientering, og tilskuddsordningen fordeles etter søknad som foreslått i saksfremlegget.

Eiliv Fougner Janssen

opplæringsdirektør

Linda Gilje

avdelingssjef

Bakgrunn for saken

[I Økonomiplan for Rogaland fylkeskommune 2024-2027 og Årsbudsjett 2024](#), vedtatt i fylkestinget 12.12.2023, var et av de politiske vedtakene *Ukrainsk vennskapsprosjekt*, med tiltaksbeskrivelse: "Fylkestinget ønsker at de videregående skolene i Rogaland deltar i aktiviteter med ukrainske ungdommer og skoler, sett i sammenheng med det pågående arbeidet med etablering av kommune-til-kommune-samarbeid mellom norske og ukrainske kommuner. Det settes av 500 000 kr til en egen tilskuddsordning, og fylkesdirektøren bes i dialog med KS om å utarbeide forslag til retningslinjer."

Problemstilling

Fylkesdirektøren vil i denne saken presentere mulige aktiviteter for norske og ukrainske ungdommer og skoler, hvor det er etablert et samarbeid mellom norske og ukrainske kommuner. Forslagene er utarbeidet i dialog med KS.

Saksopplysninger

I februar 2022 eskalerte Russland krigen mot Ukraina, en krig som begynte allerede i 2014. Som en følge av fullskala-invasjonen, har mange ukrainske byer og landsbyer blitt rammet. Millioner av mennesker er internt fordrevne eller har flyktet til andre land, inkludert Norge. Per desember 2024 har det kommet over 65.000 ukrainere til Norge ([Ukrainere i Norge – SSB](#)).

I tråd med OECDs anbefalinger om kommunesamarbeid med ukrainske kommuner, har flere kommuner i Rogaland etablert samarbeid med ukrainske kommuner. Sokndal, Sandnes, Bjerkreim, Eigersund, Lund, Gjesdal, Stavanger, Karmøy og Time kommune har per desember 2024 fattet vedtak om samarbeid. Strand og Suldal kommune forbereder nå en sak om kommunesamarbeid til politisk behandling.

Som følge av den geografiske nærheten mellom flere av kommunene i Rogaland, er det skrevet inn i flere av samarbeidsavtalene at man ønsker å gjennomføre fellesprosjekter med deltakere fra flere kommuner.

KS har i 2024 opprettet et "Ukraina-nettverk", hvor kommuner og fylkeskommuner i hele Norge kan delta. Formålet med nettverket er at det skal være en uformell arena for erfaringsutveksling. Ukraina-teamet i KS besitter mye ukrainsk land- og språkkunnskap. Fylkesdirektøren deltar på jevnlige møter i nettverket.

Flere av kommunene i Rogaland har hatt, eller planlegger, aktiviteter for ukrainske ungdommer. Sokndal, Lund, Bjerkreim og Eigersund hadde besøk av ukrainske ungdommer våren 2024. Sandnes kommune får besøk av ti ungdommer 12.-19. januar 2025. Besøkene er delvis finansiert av lokalt næringsliv, og er i stor grad avhengig av frivillighet.

Målet med et ukrainsk vennsapsprosjekt mellom norske og ukrainske ungdommer og skoler kan være å

- vise støtte til ungdom fra Ukraina som er rammet av krigen
- møte ungdom med ulike bakgrunner og bygge broer
- fremme interkulturell forståelse, dialog og samarbeid mellom ungdommer på tvers av landegrenser

Forslag til aktiviteter mellom norske og ukrainske ungdommer

I løpet av våren 2024 tok fylkesdirektøren initiativ til et møte med alle kommunene som har etablert samarbeidsavtaler med kommuner i Ukraina. Målet med møtet var å utforske potensialet for samarbeid om ungdomsaktiviteter mellom kommuner i Rogaland som har etablert samarbeid med kommuner i Ukraina. I etterkant har fylkesdirektøren gjennomført møter med kommuner som har uttrykt interesse for samarbeid.

De videregående skolene har blitt invitert til å foreslå aktiviteter for norske og ukrainske ungdommer. Sju av skolene uttrykte ønske om å delta i et vennsapsprosjekt. Fylkesdirektøren har hatt møter med noen av skolene som har vist interesse, spesielt de som ligger i eller nær kommunene som har etablert samarbeidsavtaler med ukrainske kommuner.

Skolenes forslag til aktiviteter sammen med kommuner som mottar besøkende ungdom fra ukrainske kommuner er:

- elevkvelder med matlaging

- sjakkturnering
- båttur og/eller fjelltur, eventuelt med overnatting
- byvandring
- internasjonal dag/uke
- innsats for andre
- presentasjoner, hvor elevene lærer om hverandres land, og hvordan det er å leve med krig
- undervisningsopplegg i for eksempel engelsk og samfunnskunnskap, hvor flere av kompetansemålene i fagene er aktuelle. Tverrfaglige tema som *folkehelse og livsmestring* og *demokrati og medborgerskap* er meget aktuelle for undervisningsopplegg for norske og ukrainske elever sammen

Sandnes kommune får besøk av ukrainske ungdommer januar 2025. Besøket vil involvere ungdommer som har utmerket seg innen idrett. Fylkesdirektøren har i den forbindelse bidratt til å etablere kontakt med idrettslinjen ved Sandnes videregående skole, og det er avtalt at de ukrainske ungdommene skal delta i aktiviteter sammen med norske elever en hel skoleuke. Aktivitetene består av tre dager på Sandnes videregående skole, en dag på tur til Gramstad og en dag til Sirdal. Andre kommuner har ingen umiddelbare planer for utveksling eller besøk av ukrainske ungdommer.

Flere av skolene ser for seg at ukrainske elever som bor i Norge, og som er elever på skolen, kan være ressurspersoner i et vennskapsprosjekt, for eksempel med oversettelse.

I etterkant av en fysisk utveksling, hvor ungdommer fra Ukraina har vært på besøk i Norge, kan det være aktuelt med *digital utveksling*, for eksempel felles undervisning på teams eller andre plattformer, dataspill, "brevveksling" m.m.

Kriterier for tilskudd

- Målgruppe: de videregående skolene i Rogaland
- Søknadsfrist: løpende

- Kriterier: skolen samarbeider med kommuner som har kommunesamarbeid med en ukrainsk kommune, der samarbeidet involverer ungdom i aldersgruppen for videregående opplæring
- Hva kan det søkes om tilskudd til: aktiviteter for norske og ukrainske ungdommer, jf. forslag til aktiviteter ovenfor
- Krav til søknaden: søknaden må beskrive følgende punkt:

Beskrivelse	Forklaring/søknad
Beskrivelse av aktivitetene	
Gjennomføringsperiode	
Kontaktperson på skolen	
Samarbeidspartnere/-kommune(r)	
Er skolens elevråd involvert? Hvordan?	
Hvor mange deltakere vil være omfattet av aktivitetene? Spesifiser antall på de enkelte gruppene, for eksempel norske elever, ukrainske elever, elever med andre nasjonaliteter, ungdommer i Ukraina, lærere, andre	
Hva er ønsket/forventet effekt av aktivitetene?	
Detaljert kostnadsoverslag (legges ved søknaden)	
Eventuelle andre avklaringer av betydning for søknaden	

- Utbetaling av tilskudd: Skolene sender refusjonskrav med detaljert kostnadsoversikt, sammen med en sluttrapport. Sluttrapporten skal foreligge

senest tre måneder etter at tiltaket er gjennomført. Den skal inneholde en gjennomgang av punktene beskrevet i søknaden.

Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren har i denne saken presentert forslag til aktiviteter mellom norske og ukrainske ungdommer.

Siden ansvaret for videregående opplæring i Ukraina er et kommunalt ansvar, er det relevant å vurdere elevsamarbeid og mulig utveksling mellom ungdom i Rogaland og Ukraina i sammenheng med det pågående kommunesamarbeidet i fylket. En tilskuddsordning gjennom fylkeskommunen kan stimulere de videregående skolene til å inngå samarbeid med kommunene for å gjennomføre aktiviteter.

Fylkeskommunens kontaktperson vil informere skolene om arbeid som pågår i kommunene som har samarbeidsavtaler, der samarbeidet involverer ungdom i alder for videregående opplæring.

Fylkesdirektøren vil trekke fram at så lenge krigen pågår, vil muligheten for fysiske møter være begrenset. Det er også viktig å være klar over mulige kommunikasjonsutfordringer. Det er varierende engelskkunnskaper i den ukrainske befolkningen. Det vil derfor ofte være nødvendig med tolketjenester og/eller elevsamarbeid med ukrainske elever i videregående skoler for å avholde møter.

Konklusjon

Fylkesdirektøren foreslår at det opprettes en kontaktperson i opplæringsavdelingen i Rogaland fylkeskommune, som samarbeider med KS sitt "Ukraina-nettverk".

Kontaktpersonen holder oversikt over kommuner i Rogaland som har samarbeid/utveksling med kommuner i Ukraina og ber kommunene om å melde tilbake om de har ungdom i målgruppen for tilskuddet. Der samarbeidet involverer ungdom i aldersgruppen for videregående opplæring, informeres de videregående skolene, som kan søke om midler til å gjennomføre aktiviteter. Kontaktpersonen tildeler midler til skolene etter søknad som innfrir kriteriene for tildeling.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/97469-3

Saksbehandler: Tore Wersland

Avdeling: Opplæring i skole

Svar på høring NOU 2024: 20 Det digitale livet - Balansert oppvekst i skjermens tid

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
10/2025	24.01.2025	Ungdommens fylkesråd
6/2025	27.01.2025	Fylkesrådet for personer med funksjonsnedsettelse
5/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Høringssvar Skjermbrukutvalget NOU 2024 20

Sammendrag

Rogaland fylkeskommune skal levere høringssvar til NOU 2024: 20 Det digitale (i) livet. Balansert oppvekst i skjermens tid (Skjermbrukutvalget).

I denne saken legger fylkesdirektøren fram forslag til høringssvar og prosessen med å lage høringssvaret. Frist for å svare på høringen er 11.02.2025.

Fylkesdirektørens innstilling

Rogaland fylkeskommune leverer det vedlagte dokumentet som høringssvar på høringen til NOU 2024: 20 Det digitale (i) livet. Balansert oppvekst i skjermens tid (Skjermbrukutvalget).

Eiliv Fougner Janssen

opplæringsdirektør

Linda Gilje

avdelingssjef

Bakgrunn for saken

Kunnskapsdepartementet sendte ut en høring på NOU 2024: 20 Det digitale (i) livet. Balansert oppvekst i skjermens tid (Skjermbrukutvalget) 11.11.2024.

Problemstilling

Fylkesdirektøren presenterer i denne saken sitt arbeid med høringssvaret og sin konklusjon.

Saksopplysninger

Regjeringen satte ned skjermbrukutvalget for å styrke kunnskapsgrunnlaget om hvordan barn og unges skjermbruk i barnehage, skole og fritid påvirker helse, livskvalitet, læring og oppvekst.

Formålet med utredningen er beskrevet slik:

«Utvalget skal gi regjeringen et bedre kunnskapsgrunnlag om hvordan barn og unges skjermbruk i barnehage, skole og fritid påvirker helse, livskvalitet, læring og oppvekst. Videre skal utvalget, basert på kunnskapsgrunnlaget, gi innspill til politikkutvikling og gi råd om behovet for tiltak. Med skjermbruk menes både tid foran skjerm, aktiviteter barn og unge gjør på skjermen og ulike typer innhold de blir eksponert for.»

Utvalget har vurdert eksisterende kunnskapsgrunnlag, skaffet til veie ny og vurdert behov for mer kunnskap om hvordan barn og unges skjermbruk i barnehage, skole og fritid, påvirker helse, livskvalitet, læring og oppvekst. Dette er presentert i utredningen i disse kapitlene:

3. En barndom og oppvekst i endring?
4. Skjermbruk blant barn og unge
5. Plattformenenes rolle
6. Digitale dilemmaer i familien
7. Skjermen som sosial arena
8. Sosiale medier og psykisk helse
9. Dataspill, psykisk helse og avhengighet
10. Fysisk helse og søvn
11. Barns utvikling og tilknytning til foreldrene
12. Kognitive funksjoner
13. Digital teknologi i barnehagen

- 14. Status for digitalisering i skolen
- 15. Det digitale klasserommet
- 16. Digital kompetanse i skolen

De fleste kapitlene avsluttes med en oppsummering av utvalgets vurdering. Utvalgets anbefalinger og råd er samlet i to egne kapitler (kapittel 17 og 18).

Høringssvaret omhandler i hovedsak disse to kapitlene.

Anbefalingene er samlet under følgende delkapitler (hentet fra utredningen):

- Kapittel 17.1 Balansert, trygg og sunn skjermbruk
Innledende delkapittel uten konkrete anbefalinger.
- Kapittel 17.2 Alderstilpassede og trygge sosiale medier og dataspill
Utvalget har følgende anbefalinger:
 - Utvalget vil oppfordre myndighetene til å høyt prioritere arbeidet med å gjennomføre EU-forordningen om digitale tjenester (DSA) i norsk rett, og at beskyttelse av barn og unge mot skadelig innhold og skadelig design, og effektiv håndheving, prioriteres høyt i oppfølgingen av lovverket.
 - Norske myndigheter bør være en pådriver for internasjonal og effektiv regulering av avhengighetsskapende egenskaper ved sosiale medier og pengespill-lignende elementer i dataspill.
 - Utvalget støtter ikke en myndighetsbestemt aldersgrense for alle sosiale medier. Plattformene bør sette aldersgrenser for sine tjenester, ut fra en vurdering av innholdet og funksjoner i tjenesten. Myndighetene bør føre effektivt tilsyn, med mulighet for sanksjoner, med at tjenestene overholder aldersgrensene og tilbyr alderstilpassede tjenester.
 - Plattformene bør sette grunninnstillinger på det høyeste trygghetsnivået, og innstillinger for foreldrekontroll bør være lett tilgjengelige og enkle å forstå.
 - Utvalget støtter regjeringens arbeid med å utrede hvordan man kan sikre trygg og reell aldersverifisering på plattformene. I dette arbeidet er det sentralt å sikre at barn og unges rettigheter ivaretas. Rettighetene til personvern, deltagelse, og beskyttelse må balanseres.
 - Plattformene må ha større åpenhet og dele data med myndigheter og forskere. Det er viktig for å få mer kunnskap om hvordan egenskaper i plattformene faktisk fungerer, og hvilke konsekvenser det har for brukerne. Dette er særlig viktig for tjenester som også brukes av barn og unge.
- Kapittel 17.3 Balanse og trygge digitale miljøer i barnehage og skole
Utvalget har følgende anbefalinger:
Anbefalinger til myndighetene
 - Utvalget støtter tiltakene i regjeringens Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole. Strategien bør følges opp så

raskt som mulig og det bør gis nok ressurser til å følge opp tiltakspunktene.

- Staten bør vurdere om dagens nivå på det totale tilskuddet til læremidler i skolen, er tilstrekkelig til å gi elevene et variert tilbud og læreren reell metodefrihet til å velge mellom analoge og digitale læremidler.
- Utvalget støtter tiltakene i regjeringens leselyststrategi Sammen om lesing, inkludert tiltakene som skal styrke leseopplæringen i skolen, styrke skolebibliotek og skape bedre balanse mellom skjerm og trykte bøker i skolen. Utvalget støtter også tiltaket om å opprette en ny tilskuddsordning for å bidra til økt samarbeid mellom barnehager og folkebibliotek til at barnehagebarn får bedre tilgang til bøker.

Anbefalinger til skoler og barnehager, og deres eiere

- Sørg for god balanse mellom digitale teknologier og trykte bøker i skole og barnehage. Trykte bøker er særlig viktig når elevene skal forholde seg til mye tekst.
- Sett av tilstrekkelig tid til å lese lengre sammenhengende tekster i skolen og til høytlesning i barnehagen.
- Begrens digitale distraksjoner i skoletiden og hjelp elevene til å regulere skjermbruk.
- Unngå skjermbruk under måltidene.
- Vær opptatt av elevens ergonomi ved bruk av digitale enheter og verktøy, for eksempel sittestilling, skjermstørrelse og tilgang på tastatur og mus.
- Ta ansvar for å veilede foreldre i bruk av digitale løsninger som eleven bruker i skolearbeidet.
- Sørg for at digitale enheter har mulighet for foreldrekontroll hvis de yngste skolebarna skal ha den med seg hjem.
- Ansatte i skolen og i barnehagen bør være bevisste på at egen skjermbruk kan virke forstyrrende for lek og læring, og bør begrense bruken av mobiltelefon og andre digitale enheter når de er sammen med barna.

• Kapittel 17.4 Bedre digital kompetanse

Utvalget har følgende anbefalinger:

Anbefalinger til myndighetene

- Det bør være krav om at studentene skal utvikle profesjonsfaglig digital kompetanse i alle lærerutdanningene. Lærerutdanningene bør legge vekt på profesjonsfaglig digital kompetanse fremfor bruk av spesifikke digitale verktøy.
- Det bør utarbeides et rammeverk for profesjonsfaglig digital kompetanse i barnehagen.
- Norge bør fortsette å delta i internasjonale undersøkelser som måler digitale ferdigheter

- Utvalget støtter at regjeringen vil vurdere innretningen på digitale ferdigheter som grunnleggende ferdighet i læreplanen, for å tydeliggjøre hva som inngår i den digitale kompetansen elevene skal utvikle.
- Myndighetene bør ha samstemte råd om barn og unges skjermbruk, rettet mot ulike grupper. Utvalget støtter arbeidet i DigiUng-samarbeidet og regjeringens satsing på ung.no og foreldrehverdag.no.

Anbefalinger til skoler og barnehager, og deres eiere

- Ha felles rutiner og strategier for å utvikle elevenes mest grunnleggende digitale kompetanse slik at denne kommer på plass tidlig i skoleløpet.
 - Arbeid for at ansatte i barnehagene og skolene får styrket sin profesjonsfaglige digitale kompetanse.
 - Inkluder alle ansatte når det legges planer for digital kompetanseheving, ikke bare lærerne.
 - Bidra til at foreldrene til skoleelever har tilstrekkelig digital kompetanse til å følge opp barnas digitale skolehverdag, og at foreldre til barnehagebarn er informert om barnehagens digitale praksis.
- Kapittel 17.5 Nyansert kunnskap og helhetlig politikkutvikling
Utvalget har følgende anbefalinger:
 - Utvalget anbefaler at tiltak som innebærer større endringer i regulering eller rammer for barn og unges skjermbruk, for eksempel mobilrestriksjoner i skolen, vitenskapelig evalueres.
 - Det er behov for kontinuerlig og nyansert forskning på skjermbruk og barn og unge. Det er særlig behov for:
 - flere og bedre studier og med ulike design, som kan belyse og påvise årsaksforhold.
 - studier av intervensjoner og tiltak rettet mot barn og unge.
 - relevant forskning som er informert av barn og unges perspektiv (brukermedvirkning).
 - kunnskap om hvordan digital teknologi inngår i pedagogiske og didaktiske sammenhenger i skolen og barnehagen, fremfor å undersøke teknologiens potensiale.
 - tverrvitenskapelig forskning som gjør det mulig å måle hvordan aktiviteter med ulike materialer og teknologier støtter opp under barns utvikling og behov.
 - kvantitativ forskning med design som gjør det mulig å trekke slutninger om effekten av ulike modaliteter og grensesnitt (trykte og digitale) på ulike aspekter ved læring, for eksempel konsentrasjon og utholdenhet.
 - tverrvitenskapelig og flermetodologisk forskning på sammenhenger mellom læring og bruk av ulike typer læremidler, både analoge og digitale, over lengre tid.

- kunnskap om hvordan ulike trykte og digitale læremidler har endret seg over tid.
 - kunnskap om pedagogiske muligheter og utfordringer knyttet til kunstig intelligens, og betydningen for barn og unges ferdigheter (blant annet i skriving).
 - Utvalget støtter Utdanningsdirektoratets forskningsprogram om digitalisering i barnehage og skole.
 - Utvalget støtter Medietilsynets forprosjekt for å se på hvordan analyser av algoritmestyrte plattformer kan gjøres for å gi bedre innsikt i hva slags innhold barn og unge eksponeres for i sosiale medier.
 - Utvalget anbefaler regjeringen å utrede om det bør etableres en varig struktur som følger teknologiutviklingen, kartlegger forskning, evaluerer tiltak og veileder myndighetene og befolkningen i bruk av teknologi.
- 17.6 Økonomiske og administrative konsekvenser
- Utvalget oppsummerer konsekvenser av anbefalingene i de foregående delkapitlene.

I avsnitt 17.2 går utvalget gjennom tiltak for regulering av plattformene. Utvalget oppfordrer myndighetene til å høyt prioritere arbeidet med å gjennomføre EU-forordningen om digitale tjenester (DSA) i norsk rett, og at beskyttelse av barn og unge mot skadelig innhold og skadelig design prioriteres høyt i oppfølgingen av DSA. Videre anbefaler utvalget regjeringen å være en pådriver for internasjonal og effektiv regulering av avhengighetsskapende mekanismer i sosiale medier og pengespill-lignende elementer i dataspill. De økonomiske, juridiske og administrative konsekvensene av dette arbeidet vil bero på hvordan dette følges opp i regjeringen, og hvilket ambisjonsnivå regjeringen legger seg på, men arbeidet kan i utgangspunktet realiseres innenfor dagens økonomiske og administrative rammer.

Utvalget anbefaler videre at det ikke settes en myndighetsbestemt aldersgrense for sosiale medier. Slik utvalget vurderer det, må en eventuell aldersgrense tilpasses den enkelte tjeneste, som i så fall hadde gitt vesentlige administrative og økonomiske konsekvenser for myndighetene. Å legge ansvaret for å sette aldersgrenser på tjenestene selv vil derimot ikke øke de økonomiske og administrative kostnadene vesentlig for myndighetene. Det vil kreve ressurser til tilsyn, men dette kan trolig gjennomføres innenfor gjeldende rammer og muligens innenfor kravene som uansett vil pålegges myndighetene etter gjennomføring av DSA i norsk rett.

I avsnitt 17.3 går utvalget gjennom tiltak for å sikre at digitale løsninger i barnehage og skole er trygge og inkluderende, og at det er god balanse mellom blant annet skjerm og bok. Utvalget ber myndighetene vurdere om dagens tilskudd til læremidler i skolen er tilstrekkelig for å sikre tilgang til både digitale og trykte læremidler. De økonomiske konsekvensene vil avhenge av prioriteringer i regjeringen og hvilket ambisjonsnivå regjeringen legger seg på

for å sikre tilskudd til læremidler.

I avsnitt 17.4 har utvalget foreslått å prioritere kompetanseheving for at ansatte i barnehagen og skolen skal styrke sin digitale kompetanse. Det finnes allerede omfattende ordninger for etter- og videreutdanning av lærere og barnehagelærere som staten finansierer, og utvalget mener at lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse kan styrkes innenfor de eksisterende rammene. Utvalget har videre pekt på at barnehager og skoler må arbeide for at alle ansatte inkluderes når det legges planer for å styrke den digitale kompetansen, ikke bare lærerne. Dette kan gjøres i regi av barnehage- og skoleeiere, eller det kan opprettes egne utdanningstilbud for eksempel i fagskolene. Det siste vil i så fall ha økonomiske konsekvenser for staten eller kommunene, avhengig av hvordan utdanningstilbudet innrettes.

I avsnitt 17.5 peker utvalget på at det kan være hensiktsmessig å etablere en mer varig struktur som har mandat til å følge med på teknologiutviklingen som berører barn og unge og resten av befolkningen. Dette kan ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige. Utvalget vil derfor ikke konkret anbefale at en slik struktur etableres, men mener regjeringen bør vurdere behovet. Utvalget peker på at å utvide mandatet til det allerede etablerte Teknologirådet eventuelt kan redusere ressursbruken.

For øvrig kan utvalgets foreslåtte tiltak i utgangspunktet realiseres innenfor gjeldende budsjетtrammer i tråd med mandatet.

Det gis råd (kapittel 18) om skjermbruk i ulike aldersgrupper. Rådene handler hovedsakelig om skjermbruk som ikke skjer i pedagogisk kontekst. Utvalgets råd om skjermbruk for unge mellom 13 og 19 år:

- Skjermbruk må inngå i et godt balansert liv, med tilstrekkelig tid til søvn, måltider, skolearbeid, fysisk aktivitet, og tid til å være sammen med venner og familie.
- Det bør være skjermfrie soner i ungdommens liv både på skolen og hjemme, for eksempel i forbindelse med søvn, måltider og felles aktiviteter.
- Voksne bør være gode forbilder og sørge for at ungdommene får gode vaner for skjermbruk i familien, med venner og på skolen.
- Voksne bør gi støtte og bidra til at unge får den kunnskapen de trenger til å regulere egen skjermbruk.
- Foreldre bør la ungdommene få være med på å lage regler for skjermbruk, og forklare ungdommene hvorfor det er viktig med balanse i hverdagen.
- Aldersgrensene for apper og tjenester bør i hovedsak følges. Voksne bør veilede ungdommene, slik at det de gjør på skjerm, er tilpasset deres alder og utviklingstrinn.

- Foreldre og andre voksne bør engasjere seg og snakke med de unge om hva de gjør på digitale plattformer. Innstillinger for foreldrekontroll bør brukes for de yngste ungdommene. Varslinger bør reduseres.
- Foreldre og andre voksne bør være gode rollemodeller og bidra til kunnskap om hvordan man oppfører seg på nett.
- Foreldre bør engasjere seg i barnets digitale skolehverdag og sette seg inn i ungdommens digitale skoleenheter og digitale læringsressurser.
- Foreldre, ansatte i skolen og andre voksne bør veilede unge i å drive med kun én skjermaktivitet om gangen når de trenger å konsentrere seg. Langlesing gjøres best på papir, og skjermer bør legges bort hvis ungdommen skal konsentrere seg om en lengre tekst.
- Foreldresamarbeid i regi av skolen eller FAU bør brukes til å etablere «skjermvettregler» om hvordan man oppfører seg på nett.

Les hele utredningen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2024-20/id3073644/>

Utvalget har også egen nettside hvor temarapporter er tilgjengelige:

<https://skjermbrukutvalget.no/>

Prosessen

Utvalgets anbefalinger er utdypet i kapittel 17 og utvalgets råd om barn og unges skjermbruk er utdypet i kapittel 18. Kunnskapsdepartementet ber om at høringsinstansene refererer til punktene med anbefalinger eller rådene dersom det gis tilbakemelding på disse.

Høringssvaret fra fylkesdirektøren tar utgangspunkt i at fylkeskommunen har ansvaret for videregående opplæring og har derfor vektlagt å svare på anbefalinger og råd som er relevante for videregående opplæring. Dette innebærer for eksempel at fylkesdirektøren ikke har vurdert anbefalinger og råd angående barnehager.

Fylkesdirektøren ba om innspill til høringssvaret fra skolene ved rektor, området organisasjon og avdelingene med ansvar for opplæring i bedrift, voksnes læring, PPT og fylkesbiblioteket i fylkesadministrasjonen. Dette ble gjort 04.12.2024 med frist for å gi innspill innen 19.12.2024. Det kom inn ett svar, og dette var fra fylkesbiblioteket. De skrev blant annet at skolebibliotekene bør benyttes som arena for utvikling og praktisering av digital kompetanse. Dette er tatt inn i høringssvaret.

Fylkesdirektørens forslag til høringssvar ligger som vedlegg.

Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren mener utredningen framstår som godt faglig forankret samtidig som det pekes på behov for mer kunnskap på enkelte områder. Fylkesdirektøren stiller seg derfor bak utvalgets anbefalinger og råd på de fleste områder. Likevel mener fylkesdirektøren at enkelte punkter bør kommenteres særskilt.

Kapittel 17.2 Alderstilpassede og trygge sosiale medier og dataspill

Fylkesdirektøren stiller seg bak utvalgets anbefalinger om alderstilpassede og trygge sosiale medier og dataspill, og mener at det er viktig at myndighetene følger opp og fører tilsyn med aktørene i bransjen slik utvalget beskriver.

Kapittel 17.3 Balanse og trygge digitale miljøer i barnehage og skole

Fylkesdirektøren stiller seg bak utvalgets anbefalinger om balanse og trygge digitale miljøer i barnehage og skole, med følgende kommentarer:

«Utvalget støtter tiltakene i regjeringens Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole. Strategien bør følges opp så raskt som mulig og det bør gis nok ressurser til å følge opp tiltakspunktene.»

Kommentar:

I tillegg bør skolebibliotekene benyttes som arena for utvikling og praktisering av digital kompetanse. Fylkesdirektøren viser til forskrift til ny opplæringslov § 11-2: «Skolebiblioteket skal bidra til å utvikle språkferdighetene, leseferdighetene og evna til å tenke kritisk hos elevane, og til å jamne ut sosiale forskjellar.»

«Staten bør vurdere om dagens nivå på det totale tilskuddet til læremidler i skolen, er tilstrekkelig til å gi elevene et variert tilbud og læreren reell metodefrihet til å velge mellom analoge og digitale læremidler.»

Kommentar:

I denne vurderingen må staten ta hensyn til at det må produseres lydbøker og annet universelt utformet materiell for trykte læremidler, som er tilnærmet samtidig tilgjengelig. Hvis ikke dette er på plass vil ikke lærerens metodefrihet være reell. Ut fra formuleringen av denne anbefalingen i utredningen, er det uklart om utvalget har tatt stilling til problemstillingen om trykte læremidler og universelt utformet

materiell for dem. Fylkesdirektøren mener derfor det er viktig å peke på dette i høringssvaret.

Vurderingen må også ta hensyn til behov for økt standardisering innen tilgang til digitale læremidler. Leverandørene av digitale læremidler har ulike metoder for pålogging, tilgang og lisensiering. Dette gjør det utfordrende for skolene å administrere og for elevene å ta i bruk læremidlene, noe som kan påvirke lærerens reelle metodefrihet.

«Utvalget støtter tiltakene i regjeringens leselyststrategi Sammen om lesing, inkludert tiltakene som skal styrke leseopplæringen i skolen, styrke skolebibliotek og skape bedre balanse mellom skjerm og trykte bøker i skolen. Utvalget støtter også tiltaket om å opprette en ny tilskuddsordning for å bidra til økt samarbeid mellom barnehager og folkebibliotek til at barnehagebarn for bedre tilgang til bøker.»

Kommentar:

Fylkesdirektøren savner tiltak som treffer videregående opplæring knyttet til strategier for leselyst. Grunnen til dette er at Regjeringens leselyststrategi Sammen om lesing i liten grad inkluderer målgruppen elever i videregående opplæring. Fylkesdirektøren mener derfor det er viktig å peke på at dette mangler i utredningen.

«Begrens digitale distraksjoner i skoletiden og hjelp elevene til å regulere skjermbruk.»

Kommentar:

Fylkesdirektøren støtter utvalgets anbefaling om å hjelpe elevene til å regulere skjermbruk og digitale distraksjoner. Samtidig oppleves anbefalingen som uklar fordi den kan tolkes til å inkludere tekniske sperrer av innhold som tidvis er nødvendig som en del av undervisningen i videregående opplæring.

Som en kommentar til hele delkapittel 17.3, ønsker fylkesdirektøren å kommentere følgende om balanse og trygge digitale miljøer i barnehage og skole: Elevenes rett til trygt og godt skolemiljø, jf. kapittel 12 i opplæringslova, er viktig i hele opplæringsløpet. Fylkesdirektøren savner anbefalinger i lys av denne rettigheten. Det elevene opplever i sine digitale omgivelser har innvirkning på det fysiske og det psykososiale skolemiljøet også.

Kapittel 17.4 Bedre digital kompetanse

Fylkesdirektøren stiller seg bak utvalgets anbefalinger om bedre digital kompetanse, med følgende kommentarer:

«Utvalget støtter at regjeringen vil vurdere innretningen på digitale ferdigheter som grunnleggende ferdighet i læreplanen, for å tydeliggjøre hva som inngår i den digitale kompetansen elevene skal utvikle.»

Kommentar:

Fylkesdirektøren er enig med utvalget i at det er tidlig å konkludere når det gjelder innretningen på digitale ferdigheter som grunnleggende ferdigheter, men ser behov for tiltak som i større grad sikrer elevenes grunnleggende digitale kompetanse, spesielt i overgangen fra grunnskolen til videregående opplæring. Samtidig er effekten av læreplanendringer gjort de siste årene ikke erfart fullt ut. Det er viktig at elevenes digitale kompetanse måles/kartlegges og forskes på før eventuelle tiltak foreslås.

«Myndighetene bør ha samstemte råd om barn og unges skjermbruk, rettet mot ulike grupper. Utvalget støtter arbeidet i DigiUng-samarbeidet og regjeringens satsing på ung.no og foreldrehverdag.no.»

Kommentar:

Fylkesdirektøren mener i tillegg at tjenester som samarbeidsprosjektet mellom Utdanningsdirektoratet og Datatilsynet, dubestemmer.no, bør inkluderes i arbeidet utvalget støtter. Dette for å inkludere utdanningsmyndighetene i deres råd om barn og unges skjermbruk.

«Arbeid for at ansatte i barnehagene og skolene får styrket sin profesjonsfaglige digitale kompetanse.»

Kommentar:

Lederne er en viktig del av ansatte og for å styrke deres profesjonsfaglige digitale kompetanse mener fylkesdirektøren at lederutdanning i enda større grad må inneholde mer om digital kompetanse, jf. Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole.

Som en kommentar til hele delkapittel 17.4 savner fylkesdirektøren anbefalinger knyttet til digital kompetanse i lys av generativ kunstig intelligens og bruk av dette i

skolen. Denne utviklingen har skapt et nytt kompetansebehov i skolen her og nå, og i samfunnet ellers. Det er viktig at kompetanse om KI inkluderes i skolen slik at man ikke får kompetansegap både mellom elever, og ansatte. Utvalget har i utredningen skrevet at det er store forskjeller på hvordan skoleeiere har møtt den nye KI-teknologien, se status i 14.2.3 Kunstig intelligens endrer skolen, men utredningen inneholder ikke anbefalinger knyttet til dette.

Kapittel 17.5 Nyansert kunnskap og helhetlig politikkutvikling

Fylkesdirektøren stiller seg bak utvalgets anbefalinger om nyansert kunnskap og helhetlig politikkutvikling, med følgende kommentarer:

«Utvalget anbefaler regjeringen å utrede om det bør etableres en varig struktur som følger teknologiutviklingen, kartlegger forskning, evaluerer tiltak og veileder myndighetene og befolkningen i bruk av teknologi.»

Kommentar:

Fylkesdirektøren støtter utvalgets anbefaling om å vurdere behovet for en mer varig struktur for å følge med på teknologiutviklingen som berører barn og unge og resten av befolkningen. Skolehverdagen påvirkes i stor grad av teknologiutviklingen og berører gjennom det barn og unge. Fylkesdirektøren anbefaler derfor at det også vurderes hvordan dette i større grad kan ivaretas gjennom varige strukturer innenfor utdanningssektoren. Anbefalingen gjøres med utgangspunkt i positive erfaringer med tidligere struktur som Senter for IKT i utdanningen. Dette vil være et supplement til et eventuelt utvidet mandat til Teknologirådet.

Som en kommentar til hele delkapittel 17.5 vil fylkesdirektøren understreke at når det ikke foreligger forskning, og det ikke er mulig å ta valg basert på kunnskapsgrunnlag som ikke finnes, kan man allikevel ikke la være å gi undervisning i ny teknologi. Spesielt når det er noe elevene allerede tar i bruk på egenhånd. Fylkesdirektøren savner anbefalinger av håndtering av denne tilstanden.

På grunn av formuleringene i utredningen, er det uklart om utvalget har tatt stilling til om det er behov for kunnskap om hva høyere utdanning og næringslivet har av forventninger til elevenes teknologiforståelse og -kompetanse. Fylkesdirektøren mener derfor det er viktig å peke på dette i høringssvaret.

Kapittel 17.6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Fylkesdirektøren stiller seg bak utvalgets anbefalinger om økonomiske og administrative konsekvenser, med følgende kommentarer:

«I avsnitt 17.3 går utvalget gjennom tiltak for å sikre at digitale løsninger i barnehage og skole er trygge og inkluderende, og at det er god balanse mellom blant annet skjerm og bok. Utvalget ber myndighetene vurdere om dagens tilskudd til læremidler i skolen er tilstrekkelig for å sikre tilgang til både digitale og trykte læremidler. De økonomiske konsekvensene vil avhenge av prioriteringer i regjeringen og hvilket ambisjonsnivå regjeringen legger seg på for å sikre tilskudd til læremidler.»

Kommentar:

Fylkesdirektøren anbefaler at universell utforming og tilgjengeliggjøring av læremidler inkluderes i denne vurderingen.

«I avsnitt 17.4 har utvalget foreslått å prioritere kompetanseheving for at ansatte i barnehagen og skolen skal styrke sin digitale kompetanse. Det finnes allerede omfattende ordninger for etter- og videreutdanning av lærere og barnehagelærere som staten finansierer, og utvalget mener at lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse kan styrkes innenfor de eksisterende rammene. Utvalget har videre pekt på at barnehager og skoler må arbeide for at alle ansatte inkluderes når det legges planer for å styrke den digitale kompetansen, ikke bare lærerne. Dette kan gjøres i regi av barnehage- og skoleeiere, eller det kan opprettes egne utdanningstilbud for eksempel i fagskolene. Det siste vil i så fall ha økonomiske konsekvenser for staten eller kommunene, avhengig av hvordan utdanningstilbudet innrettes.»

Kommentar:

Fylkesdirektøren anbefaler at kompetanseheving innen KI inkluderes i kompetansehevingstiltak, og at det følger midler med dette. Årsaken er at KI er et nytt og gjennomgripende felt for alle ansatte og det er behov for kompetanseheving for alle slik at man unngår kompetansegap. Dette er ressurskrevende å gjennomføre for skolene og det er derfor behov for midler.

«I avsnitt 17.5 peker utvalget på at det kan være hensiktsmessig å etablere en mer varig struktur som har mandat til å følge med på teknologiutviklingen som

berører barn og unge og resten av befolkningen. Dette kan ha vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige. Utvalget vil derfor ikke konkret anbefale at en slik struktur etableres, men mener regjeringen bør vurdere behovet. Utvalget peker på at å utvide mandatet til det allerede etablerte Teknologirådet eventuelt kan redusere ressursbruken.»

Kommentar:

Fylkesdirektøren anbefaler å vurdere å etablere en varig struktur innenfor utdanningssektoren, i tillegg til utvalgets anbefaling om å vurdere utvidet mandat til Teknologirådet. En økt ressursbruk innenfor utdanningssektoren vil kunne bidra til bedre støtte og standardisering for skolene.

Kapittel 18.4.1 Råd om skjermbruk for unge mellom 13 og 19 år

Fylkesdirektøren stiller seg bak utvalgets råd for unge mellom 13 og 19 år, med følgende kommentarer:

«Foreldre, ansatte i skolen og andre voksne bør veilede unge i å drive med kun én skjermaktivitet om gangen når de trenger å konsentrere seg. Langlesing gjøres best på papir, og skjermer bør legges bort hvis ungdommen skal konsentrere seg om en lengre tekst.»

Kommentar:

I læringssituasjoner i videregående opplæring vil det være naturlig at flere skjermaktiviteter skjer parallelt. Et eksempel kan være digitale produksjonsverktøy i kombinasjon med digitale læremidler. Råd bør ikke være for snevre slik at ønsket og naturlig bruk av skjerm utelukkes, og begrenser lærernes metodefrihet.

Konklusjon

Fylkesdirektøren mener utredningen framstår som godt faglig forankret og støtter utvalgets anbefalinger og råd med kommentarer på enkelte områder.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/91787-1

Saksbehandler: Ida Christin Enebakk De Santillana

Avdeling: Seksjon regional kompetanse - opplæring

Innbyggermedvirkning for personer med innvandrerbakgrunn

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
11/2025	24.01.2025	Ungdommens fylkesråd
7/2025	27.01.2025	Fylkesrådet for personer med funksjonsnedsettelse
3/2025	28.01.2025	Eldrerådet
6/2025	28.01.2025	Opplæringsutvalget
2/2025	30.01.2025	Regional-, kultur- og næringsutvalget
		Fylkesutvalget
		Fylkestinget

Sammendrag

Undersøkelser gjort av [SSB](#) viser at både valgdeltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn og antallet politiske representanter med innvandrerbakgrunn, har vært stabilt lavt over de siste 20 årene. Fylkeskommunen står samtidig overfor flere oppgaver der medvirkning fra personer med innvandrerbakgrunn er viktig. Flere tiltak kan bidra til økt innbyggermedvirkning og politisk deltakelse for denne delen av befolkningen, og en kombinasjon av tiltak vil være nødvendig for å oppnå ulike formål.

Et flerkulturelt råd vurderes som et godt tiltak i arbeidet for å øke medvirkning og politisk deltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn. Et flerkulturelt råd kan gi innspill til fylkeskommunens arbeid og sikre at flerkulturelle perspektiver blir ivarettatt.

Det bør samtidig være et overordnet mål at personer med innvandrerbakgrunn er godt representert i ordinære demokratiske kanaler. Det vil derfor også være sentralt å jobbe med tiltak som kan øke valgdeltakelsen og den politiske representativiteten for personer med innvandrerbakgrunn på sikt, slik at representasjon i egne medvirkningskanaler ikke lenger er nødvendig.

Fylkesdirektørens innstilling

Det opprettes et flerkulturelt råd for en begrenset periode, som en del av en større strategi for å øke representativiteten i den politiske strukturen og bidra til et mer inkluderende samfunn. Det vil fremmes en ny sak om organisering, oppgaver og ressurser.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Fylkestinget behandlet i møte 30.04.2024, sak 7/2024, en interpellasjon fra Solveig Vik (AP) om mulig etablering av et mangfoldsråd i Rogaland fylkeskommune.

Følgende vedtak ble gjort i møtet og er bakgrunn for denne saken:

“Fylkesordføreren ber om en orienteringssak til RKNU om status for arbeidet med revidering av integreringsstrategien. Fylkesordføreren er åpen for at opprettelse av et mangfoldsråd kan bli resultatet av dette arbeidet.”

Vedtaket følges opp med to politiske saker. Denne saken omhandler innbyggermedvirkning for personer med innvandrerbakgrunn og en mulig opprettelse av mangfoldsråd/flerkulturelt råd, mens status for arbeidet med integreringsstrategien sak har blitt omtalt i egen sak.

Problemstilling

Fylkestinget bes ta stilling til hvordan Rogaland fylkeskommune kan bidra til å øke den politiske representasjonen og deltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn i Rogaland, samt om et flerkulturelt råd bør opprettes for en periode som et ledd i dette arbeidet.

Saksopplysninger

Sentrale begreper

I interpellasjonen som ble behandlet i fylkestinget den 30.04.2024 ble begrepet mangfoldsråd brukt. Rundt om i landet er det ulike begreper som brukes for råd og utvalg som har til hensikt å legge til rette for medvirkning og politisk deltakelse for personer med innvandrerbakgrunn. Mangfoldsråd brukes i noen sammenhenger om slike råd, men begrepet brukes også i et utvidet mangfoldsperspektiv der personer med innvandrerbakgrunn bare er en del av målgruppen. I [Meld. St. 17 \(2023 – 2024\). Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp](#) bruker regjeringen begrepene

innvandrerråd eller flerkulturelt råd. I denne saken vil begrepet flerkulturelt råd benyttes videre, om et råd som representerer innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

Begrepene råd og utvalg brukes også på ulike måter i kommuner og fylkeskommuner. I Rogaland fylkeskommune er praksis at begrepet råd brukes om rådgivende organ som ikke kun består av folkevalgte, og dette vil derfor benyttes videre her.

[SSBs definisjoner av personer med innvandrerbakgrunn](#) ligger til grunn i denne saken. SSB bruker begrepet innvandrere om personer som selv har innvandret til Norge, og som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre, og som har fire utenlandsfødte besteforeldre. Noen ganger er det behov for en samlebetegnelse for innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i tekster og analyser, og da bruker SSB betegnelsen «personer med innvandrerbakgrunn».

Fylkeskommunens oppgaver på integreringsfeltet

Fylkeskommunen har flere ansvarsområder som er spesifikt knyttet til integreringsfeltet. Fylkeskommunen er etter [integreringsloven](#) ansvarlig for det regionale integreringsarbeidet, og loven pålegger også fylkeskommunen konkrete integreringsoppgaver. Fylkeskommunene skal blant annet:

- utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere
- anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune
- tilby karriereveiledning for innvandrere som skal begynne i introduksjonsprogrammet
- tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap for innvandrere som får opplæring i disse fagene som en del av videregående opplæring på fulltid
- bidra til å forebygge negativ sosial kontroll regionalt og legge til rette for samarbeid med sivilsamfunnet, herunder frivillig sektor

- legge til rette for at innvandrere kan etablere virksomheter, samt at fagutdannede og høyt kvalifiserte innvandrere inkluderes i arbeidslivet

Politisk deltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn

Rapporten [Hvordan går det med integreringen i Norge? Indikatorer, status og utviklingstrekk i 2024](#) (IMDi) viser at både innvandrere og deres barn har lavere politisk deltakelse enn øvrig befolkning. Blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre er det en betraktelig lavere andel enn i befolkningen ellers som benytter stemmeretten.

SSB peker i sin artikkel [Lavere valgdeltakelse blant innvandrere](#) på at deltakelsen blant innvandrergrupper ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2023 gikk klart ned sammenlignet med valget i 2019. Innvandrere med norsk statsborgerskap og norskfødte med innvandrerbakgrunn hadde en deltakelse på henholdsvis 38 prosent og 36 prosent, mens utenlandske statsborgere hadde en deltakelse på 25 prosent. Det er et vedvarende mønster i ulikhetene mellom andelen med innvandrerbakgrunn og den øvrige befolkningen som deltar i politiske valg, også når det kontrolleres for faktorer som landbakgrunn, innvandningskategori, utdanning, sysselsetting og alder.

I Rogaland viser tall fra SSB at innvandrere med norsk statsborgerskap og norskfødte med innvandrerbakgrunn hadde en deltakelse på henholdsvis 39,4 prosent og 34,1 prosent ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2023. Tallet blant den øvrige befolkningen var til sammenligning 71,7%.

[SSB](#) skriver at antallet politiske representanter med innvandrerbakgrunn er nærmest uendret de siste 20 årene, til tross for at andelen stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn har økt kraftig. Personer med innvandrerbakgrunn er klart underrepresentert i folkevalgte organer på alle nivåer.

Ulike former for medvirkning for personer med innvandrerbakgrunn

Å involvere innbyggere i politiske beslutningsprosesser krever at det finnes kanaler eller arenaer for deltakelse. En kombinasjon av medvirkningstiltak vil være nødvendig for å oppnå ulike formål, og for å nå ulike målgrupper ([Innbyggermedvirkning, KS](#)). Eksempler på ulike metoder som kan benyttes er workshops og fokusgrupper, bruk

av digitale plattformer, råd, utvalg, samarbeid med frivillige organisasjoner eller å legge til rette for møter med innbyggerne “der de er”. Aktuelle arenaer for å møte innvandrere kan for eksempel være innvandrersamfunn, læringssentre, arbeidsplasser og biblioteker.

I en vurdering av opprettelse av egne medvirkningskanaler for en gruppe innbyggere bør representativitet, valgdeltakelse og bruk av eksisterende politiske kanaler legges til grunn. I kommuner og fylkeskommuner der den politiske representativiteten og deltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn er lav, kan det være nødvendig å opprette egne medvirkningskanaler ([Lokaldemokrati i et flerkulturelt samfunn](#)). Eldre, ungdom og personer med funksjonsnedsettelser har lovpålagte råd. Personer med innvandrerbakgrunn utgjør om lag 20 % av befolkningen i Rogaland og er dermed en annen stor gruppe med et godt dokumentert behov for større deltakelse i demokratiske prosesser.

Flerkulturelle råd som medvirkningskanal

Våren 2024 kom ny regjering med [Meld. St. 17 \(2023-2024\) Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp](#) som presenterer regjeringens helhetlige politikk for integrering. Kommuner og fylkeskommuner oppmuntres her til å etablere innvandrerråd eller flerkulturelle råd.

I artikkelen [Lokaldemokrati i et flerkulturelt samfunn](#) pekes det på at faste råd kan være nødvendig for å få enkelte grupper i tale, men at det er viktig å være oppmerksom på at de også kan virke stigmatiserende og ekskluderende. Åpne møter på tvers av grupper kan virke mer inkluderende, men erfaringer gjort på nasjonalt nivå viser at det kan være vanskelig å rekruttere innvandrere til slike åpne møteplasser. Fordelen med faste utvalg eller råd er at det sikrer mer varig deltakelse og har vist seg å fungere som rekrutteringsplattform ([Hvordan få til et godt lokaldemokrati i et flerkulturelt samfunn?](#)). Flerkulturelle råd kan gi flere personer med innvandrerbakgrunn politisk kompetanse, erfaring og nettverk.

Erfaringer fra flerkulturelle råd og utvalg i andre fylkeskommuner og kommuner

I [Meld. St. 17 \(2023 – 2024\), Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp](#), peker regjeringen på at det ikke finnes noen helhetlig oversikt over hvor mange kommuner eller fylkeskommuner som per i dag har flerkulturelle råd eller tilsvarende råd/utvalg.

I forbindelse med denne saken har det vært dialog med alle fylkeskommunene, hvor det kommer frem at seks fylkeskommuner har egne flerkulturelle råd eller tilsvarende. Disse er [Integreringsutvalget](#) i Trøndelag, [Flerkulturelt råd](#) i Innlandet, [Flerkulturelt utvalg](#) i Buskerud, [Flerkulturelt råd](#) i Akershus, [Utvalget for flerkulturelle minoriteter](#) i Oslo og [Flerkulturelt råd](#) i Østfold. I tillegg har Agder Fylkeskommune etablert et [råd for likestilling, inkludering og mangfold](#) der personer med innvandrerbakgrunn er en del av målgruppen.

I enkelte fylker finnes det selvoppnevnte paraplyorganisasjoner for innvandrersorganisasjoner. Disse har blitt etablert utenfor det kommunale forvaltningssystemet, men samarbeider og gir innspill til det offentlige på ulike måter, blant annet gjennom høringsuttalelser. Eksempler på slike uavhengige råd er [Vestland Innvanderråd](#) og [Telemark Innvanderråd](#). I Rogaland finnes det ikke en tilsvarende organisasjon per i dag.

Felles for de flerkulturelle rådene som er etablert av fylkeskommunene er at de skal bidra til at målgruppene som rådene representerer blir sikret en åpen, bred og tilgjengelig medvirkning i arbeidet med saker som er særlig viktige for dem. Rådene skal behandle politiske saker og sikre at flerkulturelle innbyggers perspektiver ivaretas i utviklingen av fylkeskommunens tjenester og utviklingsarbeid.

Rådene er satt sammen på ulike måter. Noen av rådene består kun av representanter med innvandrerbakgrunn, mens andre har to eller tre medlemmer eller observatører fra fylkestinget. Representantene med innvandrerbakgrunn er i de fleste tilfeller foreslått av innvandrersorganisasjoner, frivillige organisasjoner, kommuner eller åpne miljøer. I noen av rådene er både personer med innvandrerbakgrunn og nasjonale minoriteter representert.

Erfaringer fra flere av de andre fylkeskommunene peker mot at det er viktig å ha tilstrekkelige ressurser både fra politisk sekretariat og administrasjonen til å følge opp rådet for å legge til rette for et aktivt og godt fungerende råd. Det er viktig å sørge for tilstrekkelig opplæring, å gi rådet informasjon om pågående saker tidlig i prosessen,

og å sørge for gode rutiner for formidling av informasjon fra administrasjonen. Flere peker på at det er viktig å sikre at rådets medlemmer er bredt sammensatt med tanke på eksempelvis innvandringsårsak, utdanningsbakgrunn og botid i Norge.

I Rogalandskommunene har det blitt etablert flere ulike modeller for medvirkning for innvandrere. Eksempler på dette er [integreringsrådet i Haugesund kommune](#) og [Sandnes innvandrerråd](#). Stavanger kommune har nylig opprettet et [utvalg for mangfold og inkludering](#). Erfaringene fra etableringen av utvalget i Stavanger viste at det var stor interesse for å delta i utvalget, og at det også var en del personer som var bosatt i andre kommuner i fylket som søkte om å delta.

Mangfoldsrådet i Trondheim kommune er et råd med lang tradisjon. [Evaluering av Mangfoldsrådet i Trondheim Kommune](#) viser at tilstrekkelig opplæring og støtte i saksbehandlingen er viktige suksesskriterier. Det er viktig at rådet kobles på til rett tid i den politiske prosessen. Evalueringen viser at det ofte i for liten grad rapporteres tilbake til organisasjonene som medlemmene eventuelt representerer. God støtte til rådsarbeidet krever at det finnes ansatte med tilstrekkelig tid, ressurser og kunnskap til å følge opp rådet. Å legge til rette for et godt fungerende råd, med muligheter for reell medvirkning, er dermed ressurskrevende. Dette bildet samsvarer godt med erfaringer fra andre kommuner og fylkeskommuner, som nevnt over.

Medvirkning for personer med innvandrerbakgrunn i Rogaland fylkeskommune

Det har i den senere tiden blitt gjort noen tiltak for å bidra til medvirkning for personer med innvandrerbakgrunn i fylkeskommunens arbeid:

- I fylkeskommunens prosjekt om demokrati og valgdeltakelse i forbindelse med valget i fjor, var et av tiltakene demokratiguider med mål om økt valgdeltakelse og medborgerskap for ulike minoriteter. Saken var basert på vedtak i FT-sak 124/2022 Økonomiplan 2023-2026 Årsbudsjett 2023. Der var det avsatt totalt 2 mill. kr totalt til tiltak for økt valgdeltakelse i samarbeid med [Kåå](#).
- I arbeidet med [Utviklingsplan for Rogaland 2025-2028](#) ble det opprettet en egen ad hoc referansegruppe for personer med innvandrerbakgrunn. Gruppen møttes ved en anledning høsten 2023 og var bredt sammensatt med tanke på blant annet landbakgrunn, innvandringsårsak, botid i Norge, alder og bosted i fylket. Erfaringene med dette arbeidet var gode. Det var stort engasjement

blant deltakerne, og det kom mange innspill til det videre arbeidet med planen. Erfaringene viste at innspillene som kom fra denne gruppen var de som skilte seg mest ut fra de øvrige referansegruppene.

- Ad hoc gruppen ble samlet på nytt i juni 2024 for å gi innspill til det videre arbeidet med [Integreringsstrategi for Rogaland](#) og høringsutkastet til [Utviklingsplan for Rogaland 2025-2028](#). Gruppen ga også innspill til mulig opprettelse av et flerkulturelt råd og alternative modeller for innbyggermedvirkning. Flere pekte på at det høres ut som en god ide å ha et slikt råd, og at det kan være et viktig bidrag for medvirkning. Noen nevnte også at erfaringene med å delta i referansegruppen hadde vært veldig god, og at det kan være nyttig med slike uformelle møtepunkter for dialog. Det ble også nevnt at det vil være viktig å være oppmerksom på at det er ulike interesser mellom ulike deler av målgruppen.

Erfaringer fra de andre rådene i Rogaland fylkeskommune

I 2021 ble det lagt frem en sak om evaluering av eldrerådet og fylkesrådet for personer med funksjonsnedsettelse FT-sak 118/2021. Denne evalueringen samsvarer godt med [Evalueringsrapport Mangfoldsrådet i Trondheim Kommune](#). Det er flere viktige læringsmoment som trekkes frem i denne saken, og som fortsatt er aktuelle:

- Sammensetningen av rådene kan ha stor betydning for gjennomslagskraften i den politiske prosessen. Det kan være lettere å få politisk gjennomslag dersom rådet har medlemmer som samtidig har verv i utvalg med vedtaksansvar. Det var kun i slike tilfeller at sakene ble tatt videre i løpet av evalueringsperioden (nov. 2019 – juni 2021).
- Begge rådene hadde stor nytte av besøk fra personer i administrasjonen som ga informasjon om arbeidet på sitt felt, gjerne i sammenheng med politiske saker som var oppe til behandling.
- Involvering av rådsmedlemmer tidlig i planprosesser og gjennom deltakelse i referansegrupper vil kunne gi rådene større påvirkning enn om de kun behandler saker i rådsmøtene i forkant av utvalgsmøtene.

I behandlingen av FT-sak 37/2024: Ungdommens fylkesråd - årsmelding 2023 ble det bedt om en ny sak hvor arbeidet i fylkeskommunens medvirkningsorganer evalueres. Dette arbeidet påbegynnes høsten 2024.

Fylkesdirektørens vurderinger

Politisk deltakelse er en viktig indikator for integrering ([Indikatorer for integrering 2024](#)). Personer med innvandrerbakgrunn er per i dag svakt representert i det politiske systemet i Rogaland, og det er en gruppe med svært lav valgdeltakelse. Det er en demokratisk utfordring at noen grupper deltar systematisk sjeldnere enn andre i politiske valg og arenaer. Konsekvensene kan være både politisk utenforskap, lav tillit til det demokratiske systemet og lavere treffsikkerhet i tilbud og tjenester for deler av befolkningen. Det fører også til at mangfoldet av perspektiver og forståelser i den offentlige debatten reduseres.

Samtidig står fylkeskommunen overfor flere store oppgaver der personer med innvandrerbakgrunn vil besitte nøkkelkompetanse og kunne tilby perspektiver som kan være viktige i utviklingen av fremtidens Rogaland. Dette kan være i fylkeskommunens rolle som regional integreringsaktør, i arbeidet for regional kompetanseutvikling og et helsefremmende og inkluderende samfunn, samt i videreutviklingen av egne veilednings- og opplæringstjenester for innvandrere. Integrering har også blitt løftet frem som et sentralt tema i arbeidet med utviklingsplan for Rogaland 2025–2028.

Nåsituasjonen for politisk deltakelse og representativitet i Rogaland taler for opprettelse av et flerkulturelt råd. Et flerkulturelt råd vil kunne gi fylkeskommunen viktig innsikt i saker som angår personer med innvandrerbakgrunn. Det vil også kunne være et indirekte virkemiddel for å øke den politiske deltakelsen på sikt, gjennom at rådsmedlemmer vil få innsikt i politiske prosesser og bringe denne kunnskapen tilbake til sine miljø. Det kan dermed også fungere som et ledd i fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.

Fylkesdirektøren anbefaler at det opprettes et flerkulturelt råd for en tidsavgrenset periode. Det vil være sentralt å følge med på hvordan behovet for egne

medvirkningskanaler for personer med innvandrerbakgrunn utvikler seg over tid, slik at rådet kan avvikles dersom det ikke lenger er et like stort behov som i dag. Det bør være et overordnet mål at personer med innvandrerbakgrunn er godt representert i ordinære politiske systemer og gjennom valgdeltakelse. Det vil derfor i det videre arbeidet også være nødvendig å vurdere hvilke andre tiltak som kan bidra til å øke valgdeltakelsen og representativiteten til personer med innvandrerbakgrunn i det ordinære politiske systemet.

Det vil i tillegg være behov for å jobbe med andre former for medvirkning. Arbeidet som er gjort gjennom medvirkningstiltakene som er nevnt i saksopplysningene gir nyttige erfaringer å ta med seg i en vurdering av hvordan fylkeskommunen kan styrke medvirkningsarbeidet videre.

Anbefaling og forslag ved eventuell opprettelse av et flerkulturelt råd

Fylkesdirektøren foreslår at det flerkulturelle rådet i hovedsak organiseres etter modell fra de lovpålagte rådene, med enkelte tilpasninger der det er hensiktsmessig.

- Formål: Rådet vil kunne være et rådgivende organ for fylkeskommunen i saker som er viktige for Rogalands innbyggere med innvandrerbakgrunn. Et flerkulturelt råd kan sikre at flerkulturelle innbyggers perspektiver ivaretas i tjenesteutvikling, planarbeid, partnerskap og når fylkeskommunen fungerer som pådriver i den regionale utviklingen på integreringsområdet. Fokusområder for et flerkulturelt råd vil være blant annet likeverdige offentlige tjenester, integrering, opplæring og utdanning, kompetanse og nettverk. Det bør også bidra til å involvere og motivere innvandrere til deltakelse i utviklingen av lokaldemokratiet og nærmiljøet.
- Sammensetning: Et flerkulturelt råd bør bestå av 9-11 medlemmer, hvorav 3 skal være fra fylkestinget. Evalueringer av de andre rådene viser at det kan være lettere å få politisk gjennomslag dersom rådet har medlemmer som samtidig har verv i utvalg med vedtaksansvar. De øvrige medlemmene i rådet bør være bredt sammensatt og i størst mulig grad gjenspeile innvandrerbefolkningen i Rogaland med hensyn til innvandringsgrunn, alder, kjønn, bosted og sosial bakgrunn. Det anbefales derfor også et noe høyere antall medlemmer, enn i de andre fylkeskommunale rådene.

- Oppnevning: Rådet oppnevnes av fylkestinget. Fylkesdirektøren foreslår at medlemmene rekrutteres på bakgrunn av annonsering i relevante kanaler, etter modell fra "[Utvalg for mangfold og inkludering](#)" i Stavanger Kommune. Rådet velger selv leder og nestleder blant medlemmene. Det bør vurderes om leder skal velges blant de folkevalgte. Fylkesdirektøren foreslår en to-årig funksjonsperiode for rådet.
- Arbeid i rådet: Rådet skal behandle saker som fremmes av fylkesdirektøren til politisk behandling, og som er av betydning for personer med innvandrerbakgrunn. Rådet kan også ta opp saker på eget initiativ. Erfaringer viser at rådene bør kobles på tidlig i prosesser for i større grad å kunne oppnå reell medvirkning. Det kan vurderes om rådet også bør få ansvar for arrangementer eller tiltak som skal bidra til økt politisk deltakelse og medvirkning for personer med innvandrerbakgrunn. Rådet skal som hovedregel ha møte i forkant av hovedutvalgsmøtene. Utover dette skal det innkalles til møte når lederen eller minst 3 av medlemmene krever det.
- Sekretariat: Flerkulturelt råd bør ha fast sekretariat. Det anslås at en 30 prosent stilling vil være tilstrekkelig for denne oppgaven. Stillingen bør sees i sammenheng med andre oppgaver. Erfaringer fra andre råd og utvalg viser at det er viktig at det settes av tilstrekkelig tid til opplæring i oppstartsfasen, og at det er viktig at det brukes tid på språklig tilpasning dersom noen av medlemmene i rådet har behov for det.
- Økonomi: Rådet bør disponere eget budsjett og ha samme retningslinjer som de andre fylkesrådene når det gjelder møte- og reisegodtgjørelse, samt andre utgifter.

Konklusjon

Fylkesdirektøren foreslår å opprette et flerkulturelt råd for en tidsavgrenset periode. Rådet skal være et rådgivende organ for fylkeskommunen i saker som er viktige for Rogalands innbyggere med innvandrerbakgrunn. Personer med innvandrerbakgrunn har over tid hatt lav valgdeltakelse og er underrepresentert i politiske organer. Det er derfor et behov for å tilrettelegge for økt medvirkning og å sikre at flerkulturelle innbyggers perspektiver ivaretas i fylkeskommunens arbeid. Samtidig bør det være et overordnet mål at personer med innvandrerbakgrunn blir godt representert i ordinære politiske systemer og gjennom valgdeltakelse. Det vil være sentralt å følge med på hvordan behovet for egne medvirkningskanaler for personer med innvandrerbakgrunn utvikler seg på sikt, og rådet kan avvikles dersom det ikke lenger er et like stort behov som i dag.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.